

Architecture in Belgium

A+271 April/Mei 2018

BEL €12,50 – INT €19,50

**Resistance
&
Negotiation**

A+271 April/Mei 2018

5 Edito

In the picture

- 6 Het dorp in het dorp *Véronique Patteeuw*
13 Vensters op het verleden *Louis De Mey*
18 Vakkundig evenwicht *Aslı Çiçek*
23 Something old, something new
Nina Closson
26 Bus gemist? Dan neem je gewoon een andere!
Pieter T'Jonck

Zoom In

- 30 Interview met V+: «Het project herdenken»
Lisa De Visscher

Fundamenten

- 38 Dialogues & detours *Bart Decroos*
41 De kunst van het conflict *Benoit Moritz*
44 De reddende ommekeer *Cécile Vandernoot*
48 Een gesprek in vijf kamers *Lisa De Visscher*
50 Portret van de architect als acrobaat
Michael Bianchi
52 Een mooie ontmoeting
Team BMA en Marie Coûteaux
57 Met horten en stoten naar een nieuwe
stadswijk *Laurent Vermeersch*

61 De kunst van de transgressie
Pierre Lemaire

64 Het rapport van Scholen van Morgen
Anne Malliet

Guests

- 70 Vorm en functie: een noodzakelijke synthese
David Linze ism
de Cellule architecture van de FWB

Product news

76 *Viviane Eeman*

Zoom Out

- 82 De vloeibare stad *Shendy Gardin*
83 Het hergebruik doorgelicht *Philippe Declerck*
84 De bewoonbare stad *Nina Closson*
84 Strijdbaar naar 2020 *Gitte Van den Bergh*
88 Op ontdekking in Charleroi
Anne-Laure Iger

Student

- 90 A coeur ouvert
Faton Duraj, Laure Gombert en Tom Paturel
92 Een erfenis zonde statement *Tristan Narcy*
94 Existentiële leegte *Lisa De Visscher*

REDACTIE

Hoofdredacteur
Lisa De Visscher
Adjunct-hoofdredacteur
Pierre Lemaire
Redactieassistent
Gitte Van den Bergh
Productiecoördinator
Grégoire Maus
Stagiaire
Nina Closson
Eindredactie Nederlands
www.controltaaldelete.be
Eindredactie Frans
Benoît Francès
Vertaling
Marina Festré, Alain Kinsella,
Wouter Meeus, Ann Michiels,
Antoon Wouters
Vormgeving
Joris Kritis & Terry Kritis
Font
AEG Renner & Starling
Drukkerij
Die Keure, Brugge
Beeld cover
Busstation Brugge, URA
Yves Malysse & Kiki Verbeeck
Beeld cover fundamente
Palais des Expositions, Charleroi,
maquette, AgwA en
architecten devylder vinck taillieu

Redactiecommissie
Olivier Bastin, Francis Catteeuw,
Agnieszka Zajac
Voorzitter
Ward Verbakel
Redactieadres
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel
redactie@a-plus.be
www.a-plus.be
A+ is een publicatie van
ICASD VZW
Informatiecentrum voor Architectuur,
stedenbouw en design

Verantwoordelijke uitgever
Philémon Wachtelaer
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel
Copyright ICASD
De verantwoordelijkheid voor
de gepubliceerde artikels berust
uitsluitend bij de auteurs.
Alle rechten voor het (zelfs
gedeeltelijk) reproduceren, vertalen
of herwerken zijn voorbehouden
voor alle landen.

RAAD VAN BESTUUR ICASD

Voorzitter
Philémon Wachtelaer
Vicevoorzitter
Chantal Vincent
Secretaris
Geert De Groot
Leden
Olivier Bastin, Dag Boutsen,
Sylvie Bruyminx, Maarten Delbeke,
Paul Dujardin,
Brigitte Gouder de Beauregard,
Benoît Moritz,
Piet Van Cauwenberghe,
Eddy Vanzieleghem,
Ward Verbakel

PROGRAMMERING

Coördinatie
Roxane Le Grelle

COMMUNICATIE & MARKETING

Verantwoordelijke
Louise Van Laethem

PUBLICITEITSREGIE A+ MEDIA

Rita Minissi, rita.minissi@mima.be
Tel +32 (0)2 332 37 82
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel

ADVERTEERDERS

ALBINTRA
BEGA
BOZAR
CARIMAR
EMCO
FLOREN
GEBERIT
GRAND HORNU
GYPROC
HEWI
IBGE/BIM
KINNARPS
KORATON
NEOLITH
PFLEIDERER
REALTY
SCHUCO
ODS
THYSSENKRUPP
VELUX
VOLA

Biografieën

Michael Bianchi

is architect, vennoot bij l'Escaut en docent aan de Universiteit de Liège. Hij is eveneens opiniemaker voor het radio-programma *Les glaneurs* van Fabrice Kada op Musiq3.

Aslı Çiçek

draagt regelmatig bij aan Europese en Turkse architectuurmagazines en was coredacteur van het Architectuurboek Vlaanderen N411. Ze is gastprofessor interieurarchitectuur aan de KU Leuven en is gespecialiseerd in tentoonstellingsarchitectuur.

Bart Decroos

is een architect, academicus en redacteur gevestigd in Brussel. Hij doet doctoraatsonderzoek aan de Universiteit Antwerpen. Zijn onderzoeksproject 'The Fourth Wall of Architecture' werd gepubliceerd in het Journal for Artistic Research en richt zich op de materiële rol van architectuur binnen sociale narratieven, waarin theorie, fictie en ontwerp samenkomen. Hij is redactielid van *OASE Journal for Architecture* en schrijft voor verschillende architectuurtijdschriften.

Philippe De Clerck

is medeoprichter van het architectuurbureau DEV-space. Hij is verbonden als onderzoeker aan de architectuurfaculteit van de ULB, waar hij werkt rond participatie en gemeenschappelijk gebruik binnen architectuur en stedenbouw.

Louis De Mey

studeerde als ingenieur-architect af aan de Universiteit Gent. Hij werkt momenteel als architect, publiceert als freelance criticus in *De Witte Raaf*, *H ART* en *Rekto:Verso* en opereert als occasionele scenograaf voor CCStrombeek.

Shendy Gardin

is interieurarchitect en journalist. Ze is opgeleid aan de KU Leuven, faculteit Architectuur en Letteren en coördineert voor Triënnale Brugge het publieke programma.

Anne-Laure Iger

is architect, en studeerde af aan de École Nationale Supérieure de Bretagne. Sinds 2016 voert ze een onderzoek in het kader van een doctoraat aan de ULB over architectuurtentoonstellingen in Brussel tussen 1969 en 2018.

Anne Malliet

is architect, afgestudeerd in 1981 in Antwerpen. Sinds 2001 medewerker in het Team van de Vlaams Bouwmeester na voorheen als consultant onroerend erfgoed gewerkt te hebben voor de Vlaamse overheid. Tijdens het mandaat van Vlaams Bouwmeester Marcel Smets verantwoordelijk voor de initiatieven over scholenbouw.

Benoit Moritz

is een van de stichters van het bureau MSA en doceert aan de architectuurfaculteit van de ULB, La Cambre-Horta, waar hij ook vicedecaan is voor externe betrekkingen. Benoit Moritz is lid van de Académie Royale de Belgique en ontving in 2017 de MIES AWARD in de categorie 'Emerging Architect'.

Véronique Patteeuw

is een architect, onderzoeker en criticus gevestigd in Brussel. Ze is docent bij ENSAP Lille en redacteur van *OASE Journal for Architecture*. Haar promotieonderzoek 'Architects without architecture' vormde de aanleiding tot het, samen met Léa-Catherine Szacka geredigeerde, boek *Mediated Messages. Periodicals, Exhibitions and the Shaping of Postmodern Architecture*.

Pieter T'Jonck

is architect en schrijft voor diverse kranten, tijdschriften en boeken in binnen- en buitenland over architectuur, beeldende kunst en podiumkunsten. Hij werkt voor Klara Radio en was hoofdredacteur van A+.

Cécile Vandernoot

is architect, beeldend kunstenaar en freelancejournalist. Ze werkt momenteel aan haar doctoraatsstudie en doceert Architectuurontwerp en Kunst – Hedendaagse architectuur aan de UCL-LOCI, zowel in Brussel als in Doornik.

Laurent Vermeersch

is journalist en historicus. Hij schrijft over stedenbouw en aanverwante thema's voor Bruzz.

 CIM CONTRÔLE 2016	 folio MAGAZINES MET CULTUUR	 F FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES
 Vlaamse overheid		
 UPP UNE VAN DE UITGEVERIJ VAN DE PERIODIEKE PERS VZW		

Het rapport van Scholen van Morgen

De inhaalbeweging voor schoolinfrastructuur Scholen van Morgen is bijna rond. Eind volgend jaar zal de DBFM- vennootschap 182 nieuwbouw- en renovatieprojecten hebben opgeleverd. Daarvan zijn er nu 154 in gebruik. Het Team Vlaams Bouwmeester, dat mee instond voor de keuze van de ontwerpen en advies bij de uitwerking ervan, blikt terug.

Anne Malliet

Toen Marcel Smets bij zijn aantreden als tweede Vlaamse Bouwmeester in 2005 door toenmalig onderwijsminister Frank Vandenbroucke werd aangesproken om hem bij deze grote inhaalbeweging in de scholenbouw te adviseren, was het allesbehalve duidelijk hoe we de architectuurkwaliteit ervan zouden kunnen waarborgen. Eén miljard euro zou men investeren via alternatieve financiering. Een private partner zou aangesteld worden en instaan voor de financiering, het ontwerp, de bouw en de onderhoudswerken (DBFM), in ruil voor een beschikbaarheidsvergoeding gedurende dertig jaar. Nadien zouden de gebouwen kosteloos aan de schoolbesturen overgedragen worden. Na de aanstelling van de private partner, de financierder, volgde een vrij traditioneel proces met achtereenvolgens de aanbesteding van de

architectuuropdracht, een ontwerpproces tot de bouwvergunning en tot slot de aanbesteding voor bouw en onderhoud. AG Real Estate COPID trad voor de financier als afgevaardigd bouwheer op. Anders dan wanneer ontwerp, bouw, financiering en onderhoud in één aanbesteding worden samengenomen, liet dit proces nog ruimte voor overleg en bijsturing.

Toch stonden en staan veel architecten kritisch tegenover de bouwcampagne Scholen van Morgen. De vraag of een DBFM-procedure genoeg ruimte laat voor architectuur, is inderdaad niet makkelijk te beantwoorden. DBFM moet leveren binnen timing en budget, geen sinecure in de bouwerij. Die dwang kan wegen op de kwaliteit. Voorts kregen ontwerpers te maken met zeer omvangrijke contracten en dienden ze in de designfase meer werk te leveren, zeker in een eerste fase, terwijl de vergoeding niet aangepast was. Bovendien had de aannemer een impact op de uitvoeringswijze. De architecten beperkten zich immers tot een prestatiebestek. De zogenaamde kleine 'd', een gedeelte van de 'D' van het design, lag dus in handen van de uitvoerder.

64

Resistance & Negotiation

Mechelen

Ursulinen, Label Architecture

Onderzoek, Open Oproep en Studio Open School

Vanwege de constructie met gedelegeerd opdrachtgeverschap wilde het Team Vlaams Bouwmeester in eerste instantie vooral inzetten op het sensibiliseren, informeren en versterken van de gebruiker. De juridische en technische voorbereiding vergde tijd en de financiële crisis maakte dat de private partner pas in juni 2010 aan zet was. Voor de voorbereiding van de projecten kon deze tijd goed benut worden. De Universiteit Gent voerde een onderzoek uit dat resulteerde in de publicatie *De school als ontwerpogave. Schoolarchitectuur in Vlaanderen 1995-2005*. De auteurs stelden vast dat de kwaliteit van recente schoolgebouwen te wensen overliet, en weten dit aan gebrekkige of zelfs geheel ontbrekende voorbereiding. Een schoolproject is in eerste instantie slechts een bouwbehoefte. Verouderde gebouwen of meer leerlingen maken dat een school zich op de wachtlijst kan inschrijven met een te realiseren oppervlakte volgens de fysische norm. Zo'n oppervlaktecijfer gerelateerd aan het aantal leerlingen, maakt echter nog geen project. De schoolgebouwen die het resultaat waren van een Open Oproep, werden in de studie wel meer gewaardeerd. De onderzoekers schreven dit toe aan de selectieprocedure, waarbij vijf architecten concurrerende concepten indienen voor de opdracht. Samen betekenen die concepten een ruimtelijke verkenning van de opgave, een ontwerpend onderzoek dat het ontbrekende voortraject enigszins compenseerde.

Op vraag van Marcel Smets werd benevens de adviesfunctie dan ook de mogelijkheid om modelprojecten te realiseren, in het decreet ingeschreven. Voor 24 dergelijke modelprojecten werden de architecten geselecteerd via de Open Oproep-procedure.¹ Voor de resterende 150 dossiers werd een minicompetitie georganiseerd, zonder kwalitatieve voorselectie zoals dat in de Open Oproep door de Vlaams Bouwmeester gebeurt en met een bundeling van opdrachten in clusters. In de minicompetitie werd met een pool ontwerpteams gewerkt en werd bij meer dan vijf aangemelde kandidaten een loting gedaan.

Omdat we als klein team met bijna tweehonderd schooldossiers geconfronteerd werden, wilden we met Studio Open School helpen de vakwereld beter vertrouwd te maken met scholenbouw. Alle architectuuropleidingen van Vlaanderen, meer dan vijfhonderd studenten en hun docenten, hebben tijdens twee academiejaren gewerkt op concrete sites en opgaves. De studentenontwerpen vormden de eerste visualisaties, belangrijk in het gesprek over de mogelijkheden en beperkingen dat tot een projectdefinitie leidt. Voor de uitbreiding van het Emmaüsinstituut in Aalter² werd zelfs een tentoonstelling gemaakt en een publieksprijs toegekend aan een concept, dat de kiem bevatte van het uiteindelijke bouwproject. Voor het project Woudlucht in Heverlee maakten de studentenontwerpen definitief duidelijk dat het onrealistisch was om de bestaande gebouwen te behouden, gezien de nood aan een verdubbeling

¹ De projecten werden gekozen op basis van hun maatschappelijke ambitie en meerwaarde: rationalisatie van vestigingsplaatsen, een vernieuwend schoolconcept voor een pedagogisch project, andere bestemmingen naast onderwijs, een school als sport- en cultuurcentrum voor de wijk, een duurzaam en milieuvriendelijk schoolgebouw of een participatief project waren aandachtspunten. Het Team Vlaams Bouwmeester startte met de architectenselectie op een moment dat het team van projectmanagers bij AG Real Estate nog in uitbouw was.

² Over alle gerealiseerde projecten is meer informatie te vinden op www.scholenbouwen.be.

Kortrijk

van de oppervlakte. De bestaande gebouwen lieten amper ruimte op de site en behoefden zelf ook een grondige renovatie, zodat uiteindelijk werd geopteerd voor sloop en nieuwbouw.

Nog vóór de architecten waren de studenten culturele antropologie van professor Rik Pinxten (UGent) begonnen met het bevragen van directies, leerlingen, leerkrachten en buurtbewoners over hun verwachtingen over het bouwproject. Ook dit leidde tot nieuwe inzichten en zorgde in het geval van KTA1 in Oostende zelfs voor het verplaatsen van een project naar een andere schoolsite. Omdat een uitbreiding van de school met een theatergedeelte niet in de omringende woonwijk geaccepteerd werd, besliste GO! het project toe te voegen aan de site Ter Zee. Zo ontstond een groter project met heel wat meer mogelijkheden voor breed gebruik.

Masterplannen en hergebruik in scholenbouw

Marcel Smets pleitte ook voor enkele voorafgaande masterplannen. We konden een budget beschikbaar stellen voor sites waar we een voorbereidende studie zinvol achtten. De inrichtende machten of de gemeente dienden bij te passen. Op die manier werden voor negen sites haalbaarheidsstudies³ gemaakt. Met één ervan werd een project opgetild tot modelproject. Aan de Sint-Lievenspoort in Gent was een 19de-eeuws klooster bestemd voor afbraak en zou een nieuwe school voor buitengewoon onderwijs gerealiseerd worden, reden waarom het niet als mo-

delproject was aangeduid. De niet-beschermde neogotische baksteenbouw uit 1873 bleek nog goed herbruikbaar. Er werden een glazen gang en een polyvalente ruimte in het kloosterhof toegevoegd. Het schoolgebouw met lichte, hoge lokalen heeft een turnhal in de kapel.

Voor twee andere modelprojecten werd een bestandsanalyse opgemaakt. Voor het Atheneum in Koekelberg maakte de studie duidelijk dat geopteerd kon worden voor hergebruik en niet voor een vervangingsbouw. In Antwerpen op de site Cadix verschaftte dit inzichten om de beschermde scholen van stadsarchitect E. Van Averbeke en de aangrenzende CAD-loodsen te hergebruiken. Hergebruik van gebouwen spaart niet alleen grondstoffen, het reduceert ook afval en transport, maar omwille van de inherente risico's is het niet vanzelfsprekend om hergebruik, laat staan de zorg voor beschermd erfgoed, in een DBFM-project om te zetten. Ook het Merksemse project, dat een kasteel uit 1850 in een park renoveerde tot 2.468 m² schoolgebouw voor het Groenendaalcollege, vergde extra inspanningen en tijd. Beide dossiers vereisten een supplement op de financiële norm van de scholenbouw. Voor het Groenendaalcollege bedroeg dit 282,50 € extra per m². Voor het Cadix-project dossier betekende dit slechts een meerkost van 69,23 €/m², voor de 10.684 m² renovatie in dit 24.073 m² grote project. Een sterke prestatie binnen de gangbare restauratiepraktijk.

Het project van het Sint-Franciscuscollege in Heusden-Zolder is een typische opgave in het

³ UGent evalueerde de masterplannen: <http://www.scholenbouwen.be/masterplannen-in-scholenbouw>

Resistance & Negotiation

Oostende

© Tim Van De Velde

Vlaamse scholenlandschap. Een historisch gegroeid school- en kloostercomplex in de groene wijk Berkenbos, waar nu alle studierichtingen verenigd werden. De bestaande campus moest daardoor ineens zeshonderd leerlingen meer kunnen opvangen. Een aanzienlijke uitbreiding met 10.000 m² maakte een doordachte aanpak noodzakelijk waarbij renovatie, sloop en nieuwbouw voor een opwaardering van de volledige campus zorgden. Een gelukkige zaak dat deze aanpak binnen dit traject mogelijk was. Net als Gent en Koekelberg bleef dit project binnen de financiële norm.

Voorafgaand huiswerk werd gemaakt door de scholengroep DPSA in Kortrijk. De herschikking van het onderwijsaanbod koppelde men aan een langetermijnvisie op het eigen patrimonium. De Universiteit Gent analyseerde de bouwkundige toestand en bracht in kaart hoe het studieaanbod kon worden ingepast. Door het onderwijskundige en het bouwkundige masterplan te integreren, kon men het aantal vestigingsplaatsen reduceren. Vijf bouwprojecten op drie locaties zetten vervolgens dit masterplan om.

DBFM is risico-management. Men gaat ervan uit dat de risico's bij die partijen worden gelegd die het best geplaatst zijn om die te beheersen. In principe is het de bouwende partij die het risico van renovatie kan beheersen en sturen, maar DBFM-formules vermijden risico's als het kan om makkelijker binnen het vooropgestelde budget en timing te blijven. Degelijke kennis over het gebouw kan helpen die risico's beter in te schatten.

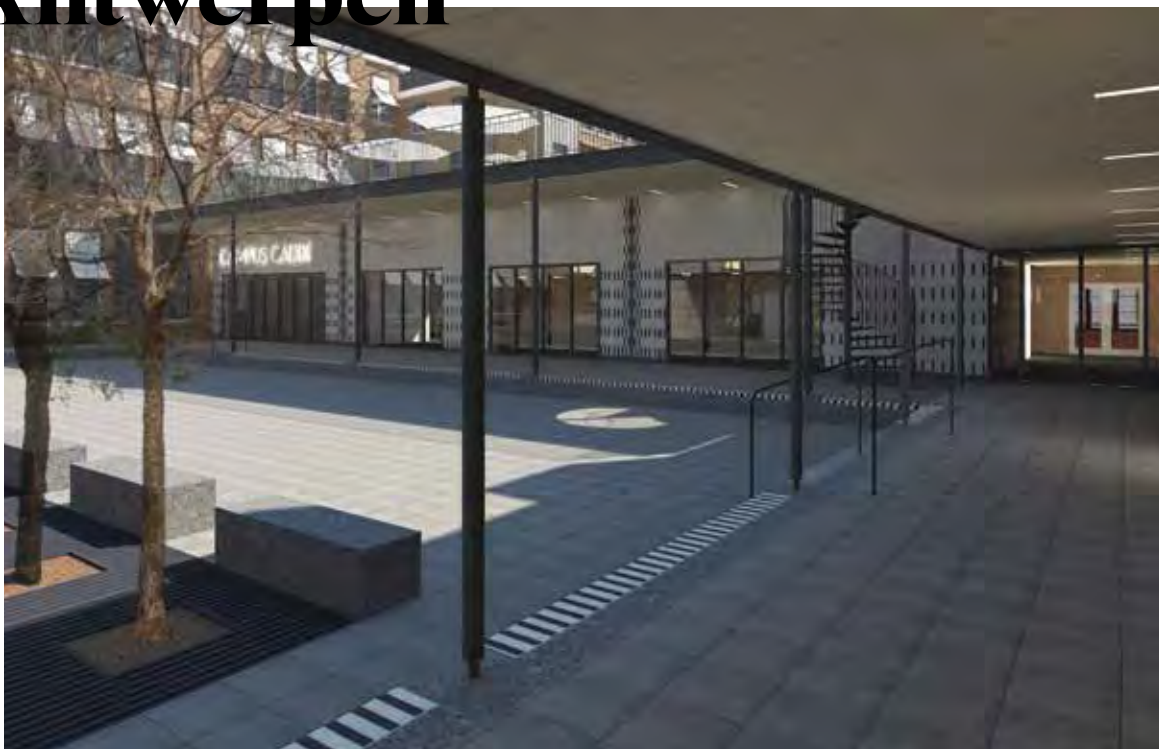
Scholen en kernversterking/verdichting

Enkele middelbare scholen in stedelijke context waren modelprojecten omdat ze belangrijk zijn voor een levendig, multifunctioneel stadscentrum. Scholen die groeien, kunnen zich vaak moeilijk handhaven omdat er in stedelijke context nauwelijks ruimte is voor uitbreiding. In Mechelen was dit zowel voor de Ursulinen als voor de Technische Scholen het geval. Beide scholen beslaan een groot deel van een bouwblok en uitbreiding was alleen mogelijk door gedeeltelijke sloop en vervangbouw. In beide projecten werd duidelijk dat de noodzakelijke verdichting op weerstand stuit. Ook dit vraagt tijd voor overleg en soms ook voor een proces met omwonenden. Uitwijken naar de stadsrand zou een heel andere mobiliteitsvraag betekenen voor honderden scholieren. Ook de financiering van scholenbouw stimuleert het stedelijk en kernversterkend bouwen niet. De financiële norm voor scholenbouw houdt, anders dan deze voor sociale woningbouw, geen rekening met het gegeven dat stedelijk bouwen – een bouwverf op een beperkt schooldomein dat ook nog in gebruik is – duurder is.

Scholen en woningbouw

Het Koninklijk Atheneum Pro Technica in Halle beschikte over twee ruime terreinen aan de Broekborre. Op de bovincampus had het recente ateliers en werkplaatsen, maar op de benedencampus stonden aftandse paviljoenen.

Antwerpen

Op vijf minuten loopafstand van het station leek de site geschikt voor verdichting. Een masterplan gaf aan dat alle nieuwe gebouwen op de bovencampus een plaats konden krijgen, behalve de nieuwe sporthal. Door de inplanting daarvan aan de andere straatzijde wordt het naschools gebruik door de buurt vergemakkelijkt. Op het vrije terrein kan nog een woonontwikkeling, maar ook een trapveldje of groen komen.

In stedelijke context zouden scholen in combinatie met woningbouw vaak kunnen bijdragen tot verdichting en meer gemengde wijken. Woningen bovenop een school waren echter in deze campagne niet mogelijk. Op de site Cadix werd een woonontwikkeling wel op een intelligente manier ruggelings met de nieuwe technische school gecombineerd. Door af te wijken van de traditionele blokrandbebouwing is er geen hinder door een gedeeld binnenhof en kunnen er meer woningen gerealiseerd worden met zicht op het dok. Indien we werk willen maken van minder ruimtebeslag in Vlaanderen, dan zullen we genoodzaakt zijn terreinen te delen en bestemmingen te stapelen. Een school op de begane grond van een woonontwikkeling met gedeeld gebruik van de buitenruimte zal eerder een PPS- en geen DBFM-project zijn. Het lijkt zinvol de gepaste financieringsmodellen in te zetten in functie van de maatschappelijke noden.

Tot slot de vraag of het nu al duidelijk is of en waar budget onnodig is weggelekt. Er is zeker heel wat budget gegaan naar *overhead* en naar dubbel studiewerk door de eigen studie-

bureaus van de aannemers, maar een project van deze omvang vergt projectmanagers en een omkadering. De nauwgezette toepassing van regelgeving – denk maar aan liften voor de toegankelijkheid – en het toenemende aandeel van de technieken in de bouwkost gebruiken alle marges op. Vooral de kleinere projecten hebben dit gevoeld en besparingen in de uitvoering hadden veel impact op het eindresultaat. In grotere bouwcampagnes speelde het schaalvoordeel. Grote projecten zijn beter geschikt voor DBFM, zoals ook het verschil in meerkost bij het Groenendaalcollege en Cadix aangeeft.

De nood in de Vlaamse scholen is hoog en de middelen zijn beperkt. Het is voortdurend zoeken hoe binnen de financiële beperkingen toch genereuze schoolgebouwen te realiseren. Veel historisch gegroeide schoolsites vereisen maatwerk. Vraagstukken van reorganisatie en reconversie moeten goed worden voorbereid en vragen een doordachte keuze voor reguliere financiering, DBFM of PPS. Scholen van Morgen was een professionele partner die de schoolbesturen veel uit handen nam en de procedure slaagde in complexe opgaven. In de nieuwe inhaalbeweging⁴ zullen ontwerp, bouw en financiering in één keer worden aanbesteed. Dan blijft er nog veel minder tijd voor overleg en ruimte voor bijsturing. Een gedegen voorbereiding en een professioneel schoolbestuur worden dan nog belangrijker. ▲■●

in samenwerking met
TEAM
VLAAMS
BOUWMEESTER

4 Zie het decreet betreffende de alternatieve financiering van schoolinfrastructuur via project-specifieke DBFM-overeenkomsten, waarbij potentiële bouwheren opnieuw een beroep kunnen doen op het Team Vlaams Bouwmeester voor adviesverstrekking en ondersteuning.

Resistance & Negotiation

Gent

BUBAO Sint-Lievenspoort, EVR Architecten bvba

A+272: Space, Sex & Gender

© Traumnovelle

Candy Shop

Welke ruimte voor seksualiteit? Welke seksualiteit voor de ruimte? In hoeverre kan ruimte gender-specifiek zijn? A+ onderzoekt de openbare ruimte en hun relatie met gender, analyseert de architectuur van het 21ste-eeuwse bordeel en verkent de vage grenzen tussen seks, macht en ruimte.

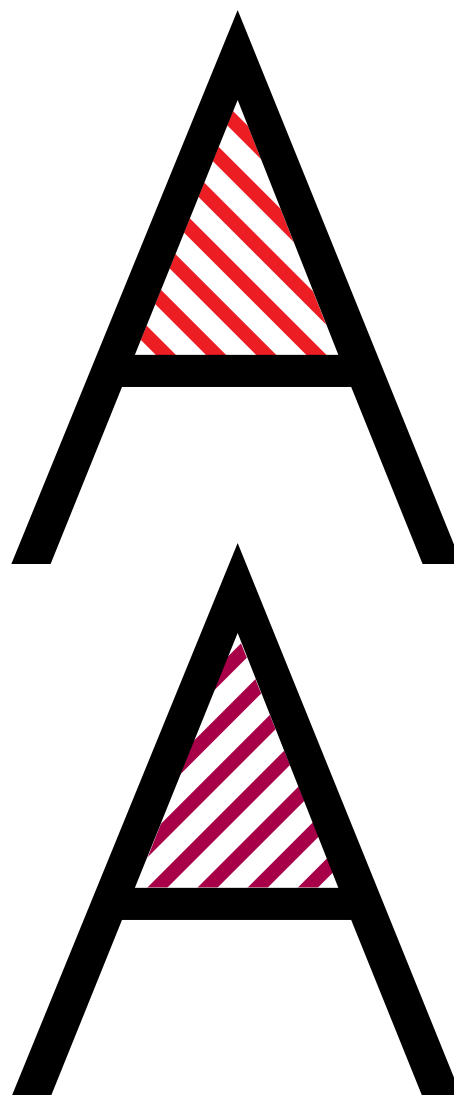
In samenwerking met Léone Drapeaud (Traumnovelle), Apolline Vranken, Jean-Didier Bergilez en Hilde Heynen.

Cover

Randmotief
© Richard Venlet,
Parijs, 2018

Mis het volgende nummer van A+ niet. Neem een abonnement! Voor slechts 65 €/jaar ontvangt u 6 nummers.

www.a-plus.be
abonnement@a-plus.be